

**«Ақмола облысы білім басқармасының Бұланды ауданы бойынша білім
бөлімі Макинск қаласының мектеп-лицейі» КММ**

**АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА
СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҮШІН ҚОЛДАНУҒА
АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР ЖИНАҒЫ**

Макинск қаласы 2025 ж.

Ағылшын тілін оқытуда сөйлеу дағдыларын қалыптастыру үшін қолдануға арналған ойындар жинағы / құрастырған: Шынуар А. Ш. – ағылшын тілі пәні мұғалімі, 2025. – 16 б.

Рецензия жазған: Ақмола облысы білім басқармасының Бұланды ауданы бойынша білім бөлімі Макинск қаласы мектеп-лицейінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі Рахманова Гулзахира Рахметовна

Бұл әдістемелік құрал ағылшын тілі сабағында оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған ойын түрлерін ұсынады. Әр ойын оқушылардың коммуникативтік қабілеттерін жақсартуға, сөздік қорын кеңейтуге және тілдік кедергілерді жоюға көмектеседі.

Бұл құрал бастауыш және орта буын оқушыларымен қолдануға арналған. Сонымен қатар, құралда ойындарды тиімді өткізуге арналған әдістемелік ұсыныстар берілген.

МАЗМҰНЫ

I. Кіріспе

II. Негізгі бөлім

- Ойындардың маңызы мен оларды қолдану әдістемесі.....6
- "Find Someone Who..." ойыны.....7
- "Story Cubes" ойыны.....7
- "Role Play" ойыны.....8
- "Taboo" ойыны.....8
- "20 Questions" ойыны.....8
- Қосымша ойындар.....9
- Әдістемелік ұсыныстар.....13

III. Қорытынды.....15

IV. Пайдаланылған әдебиеттер.....16

Мақсаты:

- Оқушылардың ағылшын тілінде еркін сөйлеу дағдыларын дамыту;
- Сөйлеу барысында тілдік кедергілерді жою;
- Ойын әдістері арқылы тілді үйренуге деген қызығушылықты арттыру;
- Оқушылардың коммуникативтік қабілеттерін қалыптастыру.

Міндеттері:

- Ағылшын тілі сабақтарында қолдануға болатын тиімді сөйлеу ойындарын ұсыну;
- Мұғалімдерге ойындарды өткізу әдістемесі бойынша нұсқаулық беру;
- Ойындар арқылы оқушылардың сөздік қорын кеңейту;
- Диалогтық және монологтық сөйлеуді дамытуға арналған тапсырмалар беру.

"Ағылшын тілін оқытуда сөйлеу дағдыларын қалыптастыру үшін қолдануға арналған ойындар жинағы" әдістемелік құралының өзектілігі:

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде шет тілін үйретудің басты мақсаты – оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру. Әсіресе, ағылшын тілін оқытуда сөйлеу дағдыларын дамыту өзекті мәселе болып табылады, себебі көптеген оқушылар теориялық білімді меңгергенімен, оны сөйлеу барысында еркін қолдана алмайды.

Бұл әдістемелік құрал ойын арқылы сөйлеу дағдыларын жетілдіруге бағытталған. Ойын әдістері оқушылардың мотивациясын арттырып, еркін қарым-қатынас жасауға ықпал етеді. Сонымен қатар, ойын – шынайы өмірдегі қарым-қатынасты имитациялауға мүмкіндік беретін тиімді тәсілдердің бірі.

Әдістемелік құралдың өзектілігі келесі аспектілермен негізделеді:

1. **Коммуникативтік тәсілді дамыту** – Оқушыларды шынайы өмірлік жағдаяттарда ағылшын тілінде сөйлеуге ынталандырады.
2. **Қолданбалы маңыздылығы** – Әртүрлі жас ерекшеліктеріне бейімделген ойындар оқыту процесін жеңілдетіп, қызықты етеді.
3. **Мотивацияны арттыру** – Ойын элементтері арқылы оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артады.
4. **Интерактивтілік** – Топтық және жұптық ойындар оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынас жасауына мүмкіндік береді.

5. **Тілдік тосқауылды жою** – Еркін және бейресми жағдайда сөйлеу дағдысын дамытуға көмектеседі.

Осылайша, бұл әдістемелік құрал ағылшын тілін оқытуда заманауи әрі тиімді әдіс ретінде қолдануға лайықты, әрі мұғалімдер үшін де, оқушылар үшін де пайдалы ресурс бола алады.

Ағылшын тілін оқытуда сөйлеу дағдыларын қалыптастыру үшін қолдануға арналған ойындар жинағы" әдістемелік құралын қолдану арқылы келесі нәтижелерге қол жеткізіледі:

1. **Сөйлеу дағдыларының дамуы** – Оқушылар ағылшын тілінде еркін сөйлеуге үйренеді, өз ойын нақты әрі түсінікті жеткізе алады.
2. **Коммуникативтік құзыреттіліктің қалыптасуы** – Оқушылар тілдік ортада өзін сенімді сезініп, түрлі қарым-қатынас жағдайларында ағылшын тілін қолдану қабілетін жетілдіреді.
3. **Мотивацияның артуы** – Ойын түріндегі тапсырмалар оқушылардың қызығушылығын арттырып, ағылшын тілін үйренуге деген ынтасын күшейтеді.
4. **Тілдік тосқауылды жою** – Қатысымдық ойындар арқылы оқушыларда сөйлеуге деген қорқыныш азайып, өз ойын ашық айтуға бейімделеді.
5. **Сөздік қордың кеңеюі** – Әртүрлі ойындарда жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қолдану арқылы оқушылардың лексикалық қоры молаяды.

КІРІСПЕ

Сөйлеу дағдыларын дамыту ағылшын тілі сабағында маңызды рөл атқарады. Бұл әдістемелік құрал оқушылардың коммуникативтік қабілеттерін жақсартуға көмектесетін ойын түрлерін ұсынады. Әр ойын сөйлеу белсенділігін арттыруға, сөздік қорды кеңейтуге және өз ойын еркін жеткізуге үйретуге бағытталған.

Ғылыми зерттеулерге сүйенсек, ойын әдістерін қолдану оқушылардың тілді меңгеру деңгейін едәуір арттырады. Ойын арқылы алынған білім есте жақсы сақталады және оқушылардың қызығушылығын тудырады. Сондықтан, мұғалімдер үшін ойындарды сабақ құрылымына тиімді енгізу өте маңызды.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. Ойындардың маңызы мен оларды қолдану әдістемесі

Ойын – оқытудағы белсенді әдістердің бірі. Ол оқушылардың тілдік дағдыларын дамытуға ықпал етеді, сабаққа деген ынтасын арттырады. Мұғалім ойындарды таңдау кезінде олардың оқушылардың жас ерекшелігіне, деңгейіне және сабақтың мақсаттарына сәйкес келуін ескеруі қажет.

Ойындарды өткізу бойынша ұсыныстар:

- Ойын алдында нұсқаулықтарды нақты түсіндіру.
- Топтық, жұптық немесе жеке форматта ұйымдастыру.
- Белсенділік пен шығармашылықты ынталандыру.
- Сабақтың жалпы құрылымына ойын элементтерін тиімді енгізу.

2. Негізгі ойындар

"Find Someone Who..." (Біреуді тап)

Мақсаты: Оқушыларды бір-бірімен қарым-қатынас жасауға ынталандыру.

Қолдану тәсілі: Мұғалім әр оқушыға тапсырма жазылған тізім береді. Бұл тізімде оқушылар белгілі бір әрекеттерді жасаған адамды тауып, сұрақ қою арқылы жауап алуы керек. Мысалы, "Кеше кино көрген адамды тап" немесе "Бүгін таңғы асқа ботқа жеген адамды тап". Оқушылар сынып ішінде жүріп, әріптестеріне сұрақ қойып, олардан жауап алады. Бұл ойын сөйлеу дағдыларын дамытуға және басқа адамдармен қарым-қатынас жасауға мүмкіндік береді.

"Story Cubes" (Оқиға сүйектері)

Мақсаты: Оқушылардың қиялын дамыту және еркін сөйлеу қабілетін арттыру.

Қолдану тәсілі: Мұғалім оқушыларға суреттері бар сүйектер береді. Әр оқушы сүйектерді лақтырып, шыққан суреттерге байланысты қысқа әңгіме немесе оқиға құрастырады. Мысалы, егер сүйектерде "самолет", "мысық", "жаңбыр" сияқты суреттер түссе, оқушы осы үш элементті байланыстыра отырып, оқиға ойлап табуы қажет. Бұл әдіс оқушылардың сөздік қорын кеңейтуге және сөйлеу дағдыларын дамытуға көмектеседі.

"Role Play" (Рөлдік ойын)

Мақсаты: Оқушылардың сөйлеу қабілетін жақсарту және күнделікті өмірде қолданатын сөздерді үйрету.

Қолдану тәсілі: Оқушылар шағын топтарға бөлініп, оларға өмірлік жағдайлар беріледі. Мысалы:

- Дүкенде сауда жасау (сатып алушы мен сатушы рөлінде ойнау)
- Әуежайда билет сатып алу
- Дәрігер мен пациент диалогы
- Қонақүйде бөлме брондау

Оқушылар берілген жағдайға сәйкес өзара сөйлесіп, рөлдерін сомдайды. Мұғалім оқушылардың диалогын бақылап, сөйлеу барысында кеткен қателерді талқылайды.

"Taboo" (Тыйым салынған сөздер)

Мақсаты: Оқушылардың сөздік қорын кеңейту және ойлау жылдамдығын арттыру.

Қолдану тәсілі: Бір оқушыға белгілі бір сөз беріледі, бірақ оны сипаттау кезінде белгілі бір тыйым салынған сөздерді қолдануға болмайды. Мысалы, "піл" сөзін түсіндіру керек, бірақ "үлкен", "сұр", "тұмсық" сөздерін айтуға болмайды. Қалған оқушылар оның сипаттауын тыңдап, қандай сөз екенін табуға тырысады.

"20 Questions" (20 сұрақ)

Мақсаты: Логикалық ойлау мен сөйлеу дағдыларын дамыту.

Қолдану тәсілі: Бір оқушы белгілі бір затты ойлайды, ал қалғандары оны табу үшін 20 сұрақ қояды. Сұрақтар тек "иә" немесе "жоқ" деп жауап беруге болатын форматта болуы керек. Мысалы:

- Бұл жануар ма?
- Ол ұшып жүре ала ма?
- Ол үй жануары ма?

Бұл ойын оқушылардың сұрақ қою және жауап беру дағдыларын жетілдіруге көмектеседі.

Қосымша ойындар

1. "Word Association" (Сөз байланысы)

Мақсаты:

- Оқушылардың сөздік қорын дамыту.
- Жылдам ойлау дағдыларын қалыптастыру.
- Сөздердің мағыналық байланысын түсінуге көмектесу.

Қолдану тәсілі:

- Мұғалім немесе бір оқушы белгілі бір сөзді айтады.
- Келесі оқушы оған мағыналық жағынан байланысты сөзді тез айтуы керек.
- Ойын шеңберде немесе топ ішінде жалғасады.
- Егер оқушы ойлануға ұзақ уақыт жұмсаса немесе дұрыс жауап бере алмаса, ойыннан шығады немесе келесі раундқа өтеді.

Мысал:

- "Doctor" → "Hospital"
- "Sun" → "Warm"
- "Book" → "Library"

2. "Picture Storytelling" (Сурет бойынша әңгіме құру)

Мақсаты:

- Оқушылардың сөйлеу қабілетін және шығармашылық ойлауын дамыту.
- Сөйлемдерді дұрыс құрастыруға дағдыландыру.
- Оқиға желісін құрастыру дағдыларын жетілдіру.

Қолдану тәсілі:

- Мұғалім оқушыларға бір немесе бірнеше сурет көрсетеді.
- Оқушылар сол суретке сүйене отырып, өз бетінше немесе топта әңгіме құрастырады.
- Тапсырма жеке, жұптық немесе топтық жұмыс ретінде орындалуы мүмкін.
- Ең қызықты немесе логикалық тұрғыда дұрыс құрастырылған әңгіме үздік деп танылады.

Мысал:

- Егер суретте теңіз жағалауында ойнап жүрген балалар бейнеленген болса, оқушы олар туралы әңгіме құрастырып, не болып жатқанын сипаттайды.
- Суреттерді комикс түрінде беріп, оқушылардан оқиғаның жалғасын ойлап табуын сұрауға болады.

3. "Would You Rather...?" (Қайсысын таңдар едің?)**Мақсаты:**

- Оқушыларды өз ойларын толық, нақты әрі дұрыс жеткізуге ынталандыру.
- Талқылау және пікір білдіру дағдыларын дамыту.
- Салыстыру және логикалық ойлау қабілетін жетілдіру.

Қолдану тәсілі:

- Мұғалім оқушыларға екі нұсқасы бар сұрақ қояды.
- Әр оқушы өз таңдауын жасап, оны түсіндіруі керек.
- Ойын жұптық, топтық немесе сыныптық форматта жүргізілуі мүмкін.
- Оқушылар қарсыласының жауабын сынай алады немесе өз пікірін дәлелдеуге тырысады.

Мысал:

- "Would you rather be able to fly or be invisible?"
- "Would you rather live in the past or in the future?"
- "Would you rather have a pet dragon or a pet unicorn?"

4. "Back to the Board" (Тақтаға арқамен тұру)**Мақсаты:**

- Сөздік қорды байыту.
- Түсіндіру және сипаттау дағдыларын жетілдіру.
- Оқушылардың коммуникативтік қабілетін дамыту.

Қолдану тәсілі:

- Бір оқушы тақтаға арқасын беріп тұрады.
- Мұғалім немесе сыныптастары тақтаға бір сөз жазады.

- Қалған оқушылар осы сөзді түсіндіруге тырысады, бірақ сөздің өзін айтуға болмайды.
- Түсіндіру барысында синонимдер, антонимдер, қимыл-ишаралар (мимика) қолданылуы мүмкін.
- Оқушы сөзді дұрыс тапқан жағдайда, келесі ойыншы кезекке тұрады.

Мысал:

- Егер тақтада "elephant" сөзі жазылса, басқа оқушылар оны былай сипаттай алады:
 - "It is a big animal."
 - "It has a long trunk."
 - "It lives in Africa and India."
- Егер тақтада "teacher" сөзі жазылса:
 - "This person works in a school."
 - "They teach students."
 - "They give homework."

5. "Жоғалған сөз" (Missing Word)

Мақсаты: Оқушылардың сөздік қорын байыту және сөйлем құрастыру дағдыларын дамыту.

Қалай ойнайды:

- Мұғалім оқушыларға аяқталмаған сөйлемдер береді.
- Оқушылар бос орынға сәйкес сөзді қоюы керек.
- Жұпта немесе топта талқылап, өз нұсқаларын ұсынады.
- Дұрыс жауап талқыланып, ең қызықты нұсқалар марапатталады.

Мысал:

- "Yesterday, I went to the _____ and bought some fruits."
- "If I were a superhero, I would _____."

6. "3 Сөзден әңгіме" (Three-Word Story)

Мақсаты: Оқушылардың сөйлеу жылдамдығын арттыру, логикалық ойлауын дамыту.

Қалай ойнайды:

- Оқушылар шеңберге тұрады.
- Бірінші оқушы үш сөзден бастайды (мысалы, "Yesterday I saw...").
- Келесі оқушы тағы үш сөз қосады.
- Осылайша, тізбек жалғасып, қызықты әңгіме құрастырылады.
- Ойын күлкілі немесе күтпеген нәтижемен аяқталуы мүмкін, бұл оқушылардың шығармашылығын дамытады.

7. "Сиқырлы зат" (Magic Object)

Мақсаты: Сипаттау дағдыларын дамыту, жаңа сөздерді белсенді қолдану.

Қалай ойнайды:

- Мұғалім немесе бір оқушы қалтадан бір зат (немесе карточка) алады, бірақ оны басқа оқушыларға көрсетпейді.
- Ол заттың сипаттамасын беріп, басқалары оның не екенін табуы керек.
- Мысалы: "It is small, round, and you can use it to buy things." (Монета)
- Кім бірінші тапса, келесі раундта өзі сипаттама береді.

Әдістемелік ұсыныстар:

- 1. Ойындардың тиімділігін арттыру үшін уақытты дұрыс жоспарлау:** Ойындар сабақ барысында оқушылардың қызығушылығын сақтауға көмектеседі, бірақ олардың ұзақтығы мен орындалу уақыты сабақтың жалпы құрылымына сәйкес болуы керек. Әрбір ойынның ұзақтығы 10-15 минуттан аспауы тиіс, әсіресе бастауыш және орта буын оқушыларымен жұмыс істегенде.
- 2. Ойындар арқылы тілдік дағдыларды кешенді түрде дамыту:** Әр ойынның мақсаты тек бір тілдік дағдыны дамыту емес, бірнеше дағдыны қатар дамытуға да назар аудару қажет. Мысалы, "Role Play" ойынында оқушылар сөйлеумен қатар тыңдау және реакция беру дағдыларын да жетілдіреді. Ойын барысында оқушылардың ойлау, тілдік құрылымдарды қолдану және тілдік кедергілерді жеңу қабілеттерін дамытуға көңіл бөлінуі тиіс.
- 3. Оқушыларды жеке жұмысқа да ынталандыру:** Ойындар топтық жұмыс ретінде өткізілсе де, кейбір ойын түрлерінде оқушылардың жеке белсенділігін арттыру керек. Мысалы, "20 Questions" ойынындағы сұрақ қою мен жауап беру дағдыларын әр оқушының жеке орындауына мүмкіндік беру арқылы дамытуға болады.
- 4. Әр ойыннан кейін кері байланыс беру:** Ойынның соңында мұғалім оқушыларға кері байланыс беріп, олардың қателіктерін, дұрыс қолданған сөздер мен тіркестерін талқылап өтсе, бұл сөйлеу дағдыларын дамытуға қосымша көмек болады. Оқушылар өз қателіктерін түзетіп, дұрыс сөйлеу үлгілерін меңгеруі маңызды.
- 5. Ойындарды сабақтың барлық кезеңдерінде қолдану:** Ойындар тек сабақты бастау немесе аяқтау үшін ғана емес, сабақтың ортасында да қолданылуы мүмкін. Ойын арқылы жаңа материалды бекіту немесе өткен материалды қайталау тиімді болады. Мысалы, "Find Someone Who..." ойыны жаңа сөздерді үйренгеннен кейін сөздік қорды тексеруге, ал "Story Cubes" ойыны шығармашылық тапсырмаларды орындауға жақсы мүмкіндік береді.
- 6. Дифференциация мен индивидуализация:** Оқушылардың деңгейін ескере отырып, ойындарды адаптациялау қажет. Тапсырмаларды оқушылардың жеке деңгейіне сай етіп өзгертіп, әрқайсысына өзіне сәйкес қиындық деңгейінде тапсырмалар беру оқушылардың қызығушылығын сақтауға көмектеседі.

7. Қосымша материалдарды қолдану: Ойындарда қолданылатын қосымша материалдар (суреттер, карточкалар, сүйектер және т.б.) оқушылардың шығармашылығын және қиялын дамыту үшін әртүрлі болуы тиіс. Бұл материалдар оқу үдерісіне өзгерістер енгізіп, қызықтырады.

Бұл әдістемелік ұсыныстар оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамытуда ойындардың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Ойындар сабақты қызықты етіп қана қоймай, оқушылардың ағылшын тілін меңгеру деңгейін жоғары деңгейге көтеруге ықпал етеді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Бұл әдістемелік құралдағы ойындар оқушылардың сөйлеу дағдыларын қызықты әрі тиімді түрде дамытуға көмектеседі. Ойындарды сабақ құрылымына енгізу оқушылардың ағылшын тілінде сөйлеуге деген сенімін нығайтады. Мұғалімдер үшін ойындарды дұрыс ұйымдастыру және оларды оқу үдерісіне енгізу өте маңызды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*.
2. Ur, P. *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*.
3. Scrivener, J. *Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching*.
4. Nation, I. *Learning Vocabulary in Another Language*.
5. Wright, A. *Games for Language Learning*.